

Değerler Eğitiminde Kamu Kurumları mı Özel Öğretim Kurumları mı?

Halil İbrahim Öksüz¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, özel öğretim kurumlarında ve kamu kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve görev yaptıkları kurumların değerler eğitimine verdikleri önemi ve en önemsedikleri değeri ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Afyonkarahisar, Düzce, Hatay ve İstanbul'da kamu kurumlarında görev yapan 30 sınıf öğretmeni ve Ankara, Çankırı, Düzce ve Kayseri'de özel öğretim kurumlarında görev yapan 22 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve bağlı oldukları kurumların değerler eğitimine verdikleri önem yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda özel öğretim kurumlarının ve bu kurumlarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin, kamu kurumları ve bu kurumlarda görev yapan sınıf öğretmenlerine göre değerler eğitimine daha çok önem verdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca özel öğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenleri evrensel değerleri daha çok önemserken, kamu kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenleri evrensel ve ulusal değerleri eşit derecede önemsemektedir.

Anahtar Kelimeler

Değer, Eğitim • Evrensel değerler • Ulusal değerler

Public Schools or Private Schools in Values Education?

Abstract

This research aims to understand how private and public schools and their teachers view the importance of values education. The working group of this study consisted of 30 class teachers working in public schools in Afyonkarahisar, Düzce, Hatay, and Istanbul and 22 class teachers working in private schools in Ankara, Çankırı, Düzce, and Kayseri. This study relied on qualitative content analysis through a case study design. The importance that class teachers and their schools placed on values education was determined by semi-structured interviews. The research results indicated that the private schools and the class teachers working in these schools placed more importance on values education than the public schools and the class teachers working in these schools. In addition, while private school teachers cared more about universal values, public school teachers cared about universal and national values equally.

Keywords

Value • Education • Universal values • National values

1 Halil İbrahim Öksüz (Yüksek lisans öğrencisi), Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Düzce. Eposta: oksuzhalilibrahim@hotmail.com

Atrf: Öksüz, H. İ. (2018). Değerler eğitiminde kamu kurumları mı özel öğretim kurumları mı. *HAYEF: Journal of Education*, 15, 97-120. <http://dx.doi.org/10.26650/hayef.2018.15.1.0006>

Extended Summary

Introduction and Purpose

Value is the body of basic moral principles and beliefs that are recognized by society, necessary for health relationships and provide social peace as well as individual happiness. Values education concerns all sections of society not limited to schools and is provided in a programmed and formal manner for individuals to respect, embrace and transfer social values to future generations.

This research aimed to explore the importance attached by private educational institutions and public schools to values education, the practices, the problems, the benefited sources, the values considered by teachers the most and whether there is a difference between public schools and private educational institutions in regard to the matter.

Theoretical Framework

Some of the studies in the literature have focused on identifying the values attached importance to by preservice teachers the most. Others have addressed teacher opinions on values education and the problems faced by teachers during the values education. This study was planned as there is no study comparing the educational institutions in terms of values education. This study scrutinizes both the values attached importance to by classroom teachers and the problems encountered by them during values education and compare the educational institutions by values education.

Methodology

Comparing the two types of educational institutions by values education, this study used the qualitative research method and case study design. 22 classroom teachers working at private educational institutions and 30 classroom teachers working at public schools were included in the research with the convenience sampling method. In the study using the semi-structured interview form, the data were analyzed with the content analysis method.

Findings and Discussion

All of the participant classroom teachers reported that they find values education necessary. This coincides with the results of previous studies. 73% of 52 participant classroom teachers use the observation method when evaluating the values education. While the participant classroom teachers from private educational institutions care about universal values more, the classroom teachers from public schools consider universal and national values important on the same level. This finding is similar to the findings achieved by other studies in the literature. The most frequent problem

encountered by the participant classroom teachers is disrespect. 28 of the participants do not include values education in their courses, and 26 of these teachers work at public schools. 17 of 18 teachers who do not perform any activities during the values education at school work at public schools. The schools where 23 participant school teachers work do not have a commission for values education, and 21 of these 23 teachers work at public schools. 25 participant classroom teachers do not have a yearly plan for values education, and 22 of these teachers work at public schools. 46.15% of the participant classroom teachers use online sources, 30.76% of them use printed sources for values education. The greatest importance is attached by the participants to the values of morals (n=25), patriotism (n=20) and justice (n=16).

Conclusion and Recommendations

Schools having commissions for values education, teachers having a yearly plan for values education, time allocated to values education in courses and values education activities performed at schools are among the indicators of the importance attached to values education. Taking actions in accordance with these indicators may render the values education process effective. Yet, according to the research results, private educational institutions are way ahead of public schools in terms of all these indicators. The research also found that the classroom teachers working at private educational institutions attach more importance to values education than the classroom teachers working at public schools. The reason may be the fact that private educational institutions are businesses and need to attract more customers to maintain their operations. The following recommendations are made by the researcher in the light of this study and other studies in the literature:

A course regarding the values education can be provided in faculties of education, in-service courses can be organized for the classroom teachers working at public schools, and the Ministry of National Education can develop a specific program for values education.

Değerler Eğitiminde Kamu Kurumları mı Özel Öğretim Kurumları mı?

Değer ile ilgili literatür incelendiğinde, çok sayıda tanımın yer aldığı görülmektedir. Poyraz'a (2011) göre değerler, "Nasıl yaşamamız gerektiğine işaret eden anlam haritalarımız; eylemlerimiz için ufuk noktasıdır". Yine Poyraz'a (2012) göre, "Hangi çağ ve kültür çevresinde olursak olalım o çağın, o kültürün, o ya da bu inancın formu içerisinde bizi insan kılan kimi değerlerle karşılaşmaktayız". Akın ve Aydemir (2015), karşılaştığımız bu değerlerin en küçük toplumsal birimden en makro örgütlenmelere kadar her yerde var olduğunu ve toplumdan topluma farklılık gösterdiğini aktarmaktadır.

Arpacı'nın (2015) Güngör'den aktardığı en geniş tanıma göre değerler; *arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum ötesi hedeflerdir. Değerler istek, tercih ve arzuları yansıtır, yani bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.*

Bu tanımlardan yola çıkarak değer, toplum tarafından kabul gören, ilişkilerin sağlıklı yürümesi için gerekli olan, bireysel mutluluğun yanında toplumsal barış ve huzuru sağlayan temel ahlaki ilke ve inançların hepsidir (Akbay, 2012; Cebeci, 2015; Güngör, 1993; Haralambas, 1987'den akt., Ulusoy ve Arslan, 2014; Hökelekli, 2013a; Kızılcıkelik ve Erjem, 1994; Tarhan, 2015).

Bilişsel süreçleri etkileyen ve bireylerin dolaylı ya da dolaysız olarak yönlendirilmesine neden olan değerler, birçok disiplinin konusuyken son yıllarda eğitim alanının öncelikli konusu haline gelmiştir (Özgüven, 1994'ten akt., Kolaç ve Karadağ 2012; Tosun, 2015). Bireyin bilişsel süreçlerini etkileyen ve bireyin sergilediği hal ve hareketlere etki eden bir olgu olan değer, felsefe alanında Sokrates ve Platon'a kadar dayanırken eğitim alanında son yıllarda öne çıkması olumlu bir adım olsa da büyük bir kayıp olarak nitelendirilebilir.

Altan (2011), değerler eğitiminin, eğitimin kendisi kadar eski olduğunu vurgulamıştır. Eğitimin temel iki amacı olduğunu vurgulayan Hökelekli (2013b) ve Altan (2011), bu amaçlardan birisini iyi insan yetiştirmek olarak aktarmıştır. Bu yüzden, değerler eğitiminin izlerini Hıristiyanlıkta, İslam'da, Budizm'de ve Aristo, Sokrates gibi eski yunan filozoflarının çalışmalarında bulabiliriz.

Değerler eğitimi, bireyin toplumsal değerlere saygı duyması, bu değerleri benimsemesi ve sonraki nesillere aktarması için sadece okulla sınırlı kalmayıp toplumun her kesimini ilgilendiren, programlı ve formal olarak yürütülen eğitimidir (Bozkurt, 2000'den akt., Genç, 2014; Ulaş, Aydın, Kurtlu ve Tedik, 2014; Uysal, 2008).

Değerler eğitimi, bireyin toplumsal aidiyet kazanması, toplum tarafından kabul görmesi, yaşadığı toplumda hâkim olan değerleri kazanması ve bu değerleri davranışlarında ölçüt olarak kullanmasına ek olarak sonraki nesillere doğru şekilde aktarması için planlanmış eğitimidir (Akin ve Aydemir, 2012; Aladağ ve Kuzgun, 2015; Kıncal, 2007'den akt., Ateş, 2013; Turan, 2012). “2004-2007 yılları arasında 57 ülkede gerçekleştirilen Dünya Değerler Araştırması sonuçlarına göre “İnsanların çoğuna güvenilir mi?” sorusuna katılımcıların %26,1'i evet cevabı verirken ülkemizde bu oran %4,9'dur” (Kaymakcan ve Meydan, 2014'ten akt., Taymur, 2015). 17 şehrimizde 1850 lise öğrencisinin katılımıyla, toplumumuzdaki şiddet eğilimini ölçmek için gerçekleştirilen çalışmaya göre; öğrencilerin %74'ü ailesinde şiddet görmüş, %65'i başkalarına şiddet uygulamıştır (Hökekleli, 2013, s. 182). Yapılan bu geniş çaplı araştırmalar, özellikle ülkemizde değerler eğitimine olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir.

Felsefenin eğildiği ana soru, “var-olan nedir?” sorusudur (Tunalı, 2002). Bu sorudan hareketle felsefe, bir şeyin varlığının nedenini araştırır. Bu sebeple iki kurumun varlık sebebini sorgulamak araştırmayı daha anlamlı kılacaktır. Özel öğretim kurumları, hizmetlerini ücret karşılığı veren, gelirlerini artırmak için müşterilerini memnun etmek zorunda olan ve asıl amacı para kazanmak olan kurumlardır (İlgar, 2014). Devlet okulları ise hem çağdaş bilgiyi hem de devlet ideolojisini aktararak ülkenin, insanların her çeşit istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için var olan kurumlardır (Altınışık ve Peker, 2012; Çokgezen ve Terzi, 2008).

Yapılan araştırmalarda özel ilköğretim okullardaki örgütsel değerlere sahip olma düzeylerinin resmi ilköğretim (kamu) okullarına göre daha yüksek olması, özel okullarda öğretmenin taşıdığı değerlere sahip olma düzeyinin daha yüksek olması (Lalek, 2007), devlet okullarının öğrenci ve eğitimci performansının özel okullara göre daha düşük olması (Çokgezen ve Terzi, 2008), özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin kamu kurumlarındaki öğretmenlere göre daha yüksek olması (Özgan, Yiğit, Aydın ve Küllük, 2011), özel öğretim kurumlarında velilerin denetim ve değerlendirme sürecine dahil olması (Topçu, 2010) özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin daha fazla olması (Taşdan ve Tiryaki, 2008), özel öğretim kurumlarının etkili okul boyutlarında kamu kurumlarına göre daha etkili olması (Arslan, Satıcı ve Kuru, 2006) bu kurumların varoluş amacındaki farklılıktan kaynaklanıyor olabilir.

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), Yazar (2012), Memiş ve Gedik (2010), Uygun ve arkadaşları (2012'den akt., Memişoğlu, 2017), Oğuz (2012), Bacanlı (2002'den akt., Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı, 2008), Aktepe ve Yel (2009), Kolaç ve Karadağ (2012) gibi araştırmacılar tarafından yapılan bu araştırmalar öğretmen adaylarının, öğretmenlerin ve yöneticilerin en çok önem verdikleri değerleri belirlemede yoğunlaşmıştır.

Bu çalışmaların dışında Yiğittir (2010); velilerin çocuklarına okulda kazandırılmasını istedikleri değerleri, Aran ve Demirel (2013); öğretmenlerin değerlerin eğitimi sürecinde kullandıkları değerlendirme yöntemini, Kurtulmuş, Tösten ve Gündaş (2014); sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunları araştırmışlardır. İşcan (2007) ile Cafoğlu ve Somuncuoğlu; değerler eğitiminin akademik başarıya olan etkisini çalışmışlardır (akt., Aran ve Demirel, 2013).

Bu araştırmalar ve alanyazın incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre değerler eğitimine verdikleri önem özelinde herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden sınıf öğretmenlerinin bağlı buldukları kurumlara göre değerlere verdikleri önemi ortaya koyacak bir çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmüş ve bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, özel öğretim kurumları ile devlet okullarında değerler eğitimine verilen önemi, yapılan uygulamaları, karşılaşılan sorunları, yararlanılan kaynakları, öğretmenlerin en çok önemsedikleri değerlerin neler olduğunu ve bu durumlara yönelik devlet okulları ve özel öğretim kurumları arasında farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır.

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Özel öğretim kurumlarının ve kamu kurumlarının değerler eğitimine verdikleri önemde ve sınıf öğretmenlerinin önemsedikleri değerlerde bir farklılık var mıdır?

1. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminin gerekliliği hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Sınıf öğretmenleri değerlerin eğitiminde değerlendirme yöntemlerinden hangilerini kullanmaktadır?
4. Özel öğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin önem verdikleri değerler hangileridir?
5. Devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin önem verdikleri değerler hangileridir?
6. Sınıf öğretmenlerinin en fazla önemsedikleri değerler hangileridir?
7. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde yararlandıkları kaynaklar nelerdir?
8. Kurumlara göre değerler eğitimi açısından bazı farklılıklar görülmekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, çok metotlu, yorumlamacı ve post modern bilim felsefelerini temele alır (Altunışık, Bayraktaroğlu, Coşkun ve Yıldırım, 2012, s. 303; Sönmez ve Alacapınar, 2017).

Durum çalışması, nitel araştırmalarda kullanılan ve cevap aramada ayırt edici bir desendir. Büyüköztürk ve diğerlerinin McMilan'dan (2000) aktardığına göre, durum çalışması, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010).

Çalışma Grubu

Tablo 1
Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Veriler

Cinsiyet	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Erkek	5	31,3	11	68,8	16	100
Kadın	17	47,2	19	52,8	36	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Bu araştırmanın katılımcılarını Düzce, Kayseri, Ankara ve Çankırı'da özel öğretim kurumlarında görev yapan 22 sınıf öğretmeni, Düzce, İstanbul, Hatay ve Afyonkarahisar'da devlet okullarında görev yapan 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların 36'sı kadın, 16'sı erkektir. Erkek katılımcıların 11'i kamu kurumlarında, 5'i özel öğretim kurumlarında görev almaktadır. Kadın katılımcıların 19'u kamu kurumlarında, 17'si özel öğretim kurumlarında görev almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel verilerin toplanmasında kullanılan görüşme tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular üzerinde katılımcıların kısmen düzeltme yapabildiği, sorgulayan ve yanıtlayanların soruları yeniden düzenleyebildiği yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, genellikle nitel araştırmalarda kullanılır (Ekiz, 2013; Sönmez ve Alacapınar, 2017).

Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü'ndeki üç öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların görüşleri sonucu gerekli düzenleme yapılmış ve 5'i özel öğretim kurumlarında, 5'i kamu kurumlarında olmak üzere 10 sınıf

öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Son olarak Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde bulunan uzmanların görüşüne tekrar sunulmuştur. Uzmanlar ve öğretmenlerin görüşü sonucu yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliği sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin önemsedikleri değerleri belirlemek için ise Kolaç ve Karadağ'ın (2012) *Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Değer" Kavramına Yükledikleri Anlamlar ve Değer Sıralamaları* adlı çalışmasında yer alan değer kategorileri araştırmacıardan gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Katılımcılardan karışık olarak yerleştirilen değerler arasından en çok önemsedikleri üç değerleri seçmeleri istenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için çeşitli şehirlerde bulunan 120 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır. Öğretmenlerden 52'si geri dönüş yaparak araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 22'si Düzce'de bulunan özel öğretim kurumlarında ve devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmacı Düzce'de bulunan öğretmenlerin okullarına giderek verileri toplanmıştır. Araştırmaya Afyonkarahisar, Ankara, İstanbul, Hatay, Kayseri ve Kocaeli'nden katılan sınıf öğretmenlerine ise elektronik posta vasıtasıyla ulaşılmıştır. Araştırmada yer alan sınıf öğretmenleri kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı, yakın ve erişilmesi kolay olan bir durum tercih ettiği için araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin Analizi

Bu çalışma özel öğretim kurumları ile devlet okullarında değerler eğitimine verilen önemi, yapılan uygulamaları, karşılaşılan sorunları, yararlanılan kaynakları, öğretmenlerin en çok önemsedikleri değerlerin neler olduğunu ve bu durumlara yönelik devlet okulları ile özel öğretim kurumları arasında farklılık olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bunun için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Bulgular

Bu çalışma özel öğretim kurumları ile devlet okullarında değerler eğitimine verilen önemi, yapılan uygulamaları, karşılaşılan sorunları, yararlanılan kaynakları, öğretmenlerin en çok önemsedikleri değerlerin neler olduğunu ve bu durumlara yönelik devlet okulları ve özel öğretim kurumları arasında farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu hususlarda bir sonuca varmak için öğretmenlerin verdiği cevaplar sınıflandırılmıştır.

Değerler Eğitiminin Gerekliliği

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tamamı “Değerler eğitimi gerekli midir?” sorusuna “Gereklidir.” cevabını vermiştir. E1, E11, E12, E16, K2, K13, K14, K15 ve K26 değerler eğitiminin bu gerekliliğini akademik başarı açısından değerlendirmiştir. “*Gereklidir. Çünkü toplumsal ve ahlaki değerlere sahip çıkan çocuklar akademik olarak da başarılı ve sorumluluklarının farkında oluyor.*” (E11). “*Gereklidir. Çünkü evrensel olan, herkes tarafından önemsenen değerleri kazanmış çocuklar Türkçe ve matematik gibi derslerde daha başarılı oluyor.*” (K2).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden E4 ve K4 toplumumuzda artan suç oranlarına işaret ederek değerler eğitimi gerekli görmüştür. “*Gereklidir. Toplumumuzda ve başka toplumlarda cinayet, hırsızlık, insan kaçırma, sahtekârlık, rüşvet gibi evrensel ve ulusal değerlerden yoksun insanların bulaşabileceği suçlar her geçen gün artmaktadır. Değerleri küçük yaşlardan itibaren sistemli olarak işlememiz bu gibi suçların önüne geçer ve toplumumuz daha yaşanılabilir olur. Bu yüzden kesinlikle gereklidir.*” (E4). “*Gereklidir. Çünkü toplumumuzda suç oranları artmaktadır. Bunun önüne geçmek değerler eğitimi ile olur. Büyüklerine saygılı, sorumluluklarını bilen kişi suç işlemez.*” (K4).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden E10, K11, K12, K21, K24, K27 ve K36 ulusal değerlerimizi yitirmemek ve başka toplumlara benzememek için değerler eğitimi gerekli görmüşlerdir. “*Gereklidir. Gençler kendi örf ve adetlerimizi unutup başka toplumların değerlerine yönelmektedir. Bu durumun önüne geçmek için değerler eğitimi gerekli görüyorum.*” (E10). “*Değerler eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü değerler eğitimi çocuklara milli ve manevi değerleri kazandırarak onların sağlıklı kişilik gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum. Teknolojinin hızla gelişmesiyle artan kültürel yozlaşmanın önüne değerler eğitimiyle geçebiliriz. Bu yüzden okullarda değerler eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyorum.*” (K24). “*Gereklidir. Değerlerimiz bizi diğer toplumlardan ayıran en önemli husustur. Diğer toplumlara benzememek için gerekli görüyorum. Değerleri olmayan toplum yok olmaya mahkumdur.*” (K36).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden E8, K1, K22, K28, K29, K32 ve K34 toplumumuzda varlık gösteren her bireyin ulusal ve evrensel değerlere sahip olması için değerler eğitimi gerekli görmüşlerdir. “*Gereklidir. Değer insanı diğer canlılardan ayırır. Toplumdaki herkesin belli değerleri kazanmış olması toplumsal huzuru getirir.*” (E8). “*Gereklidir. Hem de çok gereklidir. Şuursuzlaşan ve yozlaşan bir toplumda evlat yetiştiren herkesin ve öğretmenlerin değerler eğitimi ana iskeletidir.*” (K32).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden E2, E5, K3, K6, K9, K19, K20, K25 ve K33 daha yaşanılabilir bir çevre ve toplumsal huzur ortamının oluşması için değerler eğitimi gerekli görmüşlerdir. “*Hem önemlidir hem de gereklidir. Çünkü kazandırmaya çalıştığımız değerler bireyin karakterini oturtmasında büyük rol oynamaktadır. Başka*

bir gerekliliği de insanın davranışını sınırlandırmasıdır. Değerler toplumun yazılı olmayan kuralları olduğu için yazılı kurallar kadar önemlidir. Bu yüzden değerler eğitimi küçük yaşlardan itibaren gereklidir.” (E2). “Kişisel eğitim ve toplumsal düzen için gereklidir. Değerlere göre hareket eden insan örnek davranışlar sergiler. Toplumda herkes bu şekilde hareket ederse herkesin huzur içinde yaşadığı bir toplum oluruz.” (K6). “Evet. Toplumsal huzur ortamı bu değerlere bağlılıkla sağlanır. Bu yüzden son derece önemlidir.” (K9). “Kesinlikle gereklidir. Çünkü toplumumuzda sevgi saygı gitgide azalmaktadır. Tekrar o sevgi, saygı ortamını oluşturmak ve ahlaki bir toplum olmak için şarttır.” (K19).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden E3, K17, K18, K30 ve K31 gelecek neslin geçmiş ile bağ kurması için değerler eğitimini gerekli görmüşlerdir. “Gereklidir. Ahlaki ve toplumsal değerlerin aktarılmasını, değerlerine sahip çıkan çocukları yetiştirerek sağlarız.” (K17). “Milli ve manevi değerlerimizi gençlere aktarmak için gereklidir. Bu sayede genç nesiller geçmiş ile örf ve adetleriyle bağını koparmamış olur. Bunu sağlamak sadece değerler eğitimi ile olur.” (K18). “Hayatın daha düzenli yaşanması ve her bireyin kendi değerlerini, kültürünü öğrenmesi için gereklidir.” (K30). “Gelecek neslin geçmişi ile bağ kurması için gereklidir.” (K31).

Okul Olarak Değerler Eğitimi Kapsamında Yürütölen Çalışmalar

Tablo 2
Kurumlara Göre Okul Çapında Yürütölen Değerler Eğitimi Çalışmaları

Okul çapında etkinlik	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Çalışma yapmayan	1	5,6	17	94,4	18	100
Pano çalışması	6	35,3	11	64,7	17	100
Her ay bir etkinlik ve Pano çalışması	9	100	-	-	9	100
Uzman öğretmen, özel sınıf ve her ay etkinlik	6	100	-	-	6	100
Velilere yönelik seminer	-	-	1	100	1	100
Yardımlaşma Projesi	-	-	1	100	1	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 2’de göröldüğü gibi 18 sınıf öğretmenin görev yaptığı okullarda değerler eğitimi kapsamında okul çapında herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu 18 sınıf öğretmenin %94,4’ü kamu kurumlarında, %5,6’sı özel öğretim kurumlarında çalışmaktadır. 17 sınıf öğretmenin görev yaptığı okullarda değerler eğitimi kapsamında sadece pano çalışması yapılmaktadır. Bu 17 sınıf öğretmenin %64,7’si kamu kurumlarında, %35,3’ü özel öğretim kurumlarında çalışmaktadır. 9 sınıf öğretmenin görev yaptığı okullarda değerler eğitimi kapsamında okul çapında her ay bir etkinlik ve pano çalışması yapılmaktadır. Bu 9 sınıf öğretmenin tamamı özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. 6 sınıf öğretmenin görev yaptığı okullarda değerler eğitimi dersi için özel sınıf ve uzman öğretmenlerin yanı sıra her ay bir değer

etkinliği yapılmaktadır. Bu 6 sınıf öğretmenin tamamı özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Kamu kurumlarında çalışan 1 sınıf öğretmenin okulunda velilere değerler eğitimine yönelik seminerler verilmektedir. Yine kamu kurumlarında görev yapan 1 sınıf öğretmenin okulunda ise Yetim Kardeş Projesi yürütülmektedir.

Değerler Eğitimi Komisyonu

Tablo 3
Kurumlara Göre Değerler Eğitimi Komisyonu Varlığı

Komisyon varlığı	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hayır	2	8,7	21	91,3	23	100
Evet	20	69	9	31	29	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 3'e göre; katılımcı 29 sınıf öğretmenin görev yaptığı okulda değerler eğitimi komisyonu vardır. Okulunda değerler eğitimi komisyonuna sahip sınıf öğretmenlerinin %69'u özel öğretim kurumlarında, %31'i kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Okulunda değerler eğitimine sahip olmayan sınıf öğretmenlerinin %8,7'si özel öğretim kurumlarında, %91,3'ü kamu kurumlarında görev yapmaktadır.

Değerler Eğitimi Yıllık Planı

Tablo 4
Kurumlara Göre Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Yıllık Plan Varlığı

Yıllık plan varlığı	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hayır	3	12	22	88	25	100
Evet	19	70,4	8	29,6	27	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 4'e göre; değerler eğitimi yıllık planına sahip 27 sınıf öğretmenin %70,4'ü özel öğretim kurumlarında, %29,6'sı kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Değerler eğitimi özelinde yıllık plana sahip olmayan 25 sınıf öğretmenin %12'si özel öğretim kurumlarında, %88'i kamu kurumlarında görev yapmaktadır.

Değerler Eğitimine Ayrılan Ders Süresi

Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenlerine değerler eğitimine ayırdıkları aylık ders süresi sorulmuştur. "Yeri geldiğinde", "sorunla karşılaştığımda" gibi yanıtlar araştırmacı tarafından sıfır ders olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 5
Kurumlara Göre Değerler Eğitime Ayrılan Ders Sayısı

Ders sayısı	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
16	6	100	-	-	6	100
8	2	66,7	1	33,3	3	100
4	8	88,9	1	11,1	9	100
3	3	100	-	-	3	100
1	1	33,3	2	66,7	3	100
0	2	7,1	26	92,9	28	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 5'e göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 6'sı değerler eğitimine ders bazında ayda 16 ders saati ayırmaktadır ve bu sınıf öğretmenlerinin tamamı özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Katılım gösteren sınıf öğretmenlerinin 9'u değerler eğitimine ayda 4 ders ayırmaktadır. Ayda 4 ders ayıran sınıf öğretmenlerinin %89'u özel öğretim kurumlarında, %11'i kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 28'i değerler eğitimini gerekli gördüğü halde sınıflarında değerler eğitime yer vermemektedir. Değerler eğitime yer vermeyen sınıf öğretmenlerinin %7'si özel öğretim kurumlarında, %93'ü kamu kurumlarında görev yapmaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Açısından Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunlar

Tablo 6
Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Değerler Eğitimi Sorunları

Karşılaşılan sorun	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Saygısızlık	8	61,5	5	38,5	13	100
Hoşgörü eksikliği	5	41,7	7	58,3	12	100
Aile tarafından desteklenmeme	1	50	1	50	2	100
Ahlaki sorunlar	-	-	7	100	7	100
Dürüst olmama	3	33,3	6	66,7	9	100
Sorumsuzluk	2	66,7	1	33,3	3	100
Yardımlaşmama	1	50	1	50	2	100
Bencillik	1	100	-	-	1	100
Sevgisizlik	-	-	1	100	1	100
Eşitsizlik	1	100	-	-	1	100
Birleştirilmiş sınıf	-	-	1	100	1	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi sınıfında "saygısızlık" sorunuyla karşılaşan 13 sınıf öğretmenin %61,5'i özel öğretim kurumlarında, %38,5'i kamu kurumlarında görev almaktadır. Sınıfında "hoşgörü eksikliği" sorunuyla karşılaşan 12 sınıf öğretmenin %41,7'si özel öğretim kurumlarında, %58,3'ü kamu kurumlarında görev almaktadır.

Sınıfında “dürüst olmama” sorunuyla sıkça karşılaşan 9 sınıf öğretmenin %33,3’ü özel öğretim kurumlarında, %66,7’si kamu kurumlarında görev almaktadır. Sınıfında “sorumsuzluk” sorunuyla karşılaşan 3 sınıf öğretmenin 2’si özel öğretim kurumlarında, 1’i kamu kurumlarında görev almaktadır. Değerler eğitimi açısından düşünüldüğünde 2 sınıf öğretmeni verilen değerlerin ailede pekiştirilmemesini büyük bir sorun olarak görmüştür. Tablo 6’da en çok dikkat çeken veri; sınıfında ahlaki sorunlarla karşılaşan 7 sınıf öğretmenin tamamının kamu kurumlarında görev yapıyor olmasıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

Tablo 7
Sınıf Öğretmenlerinin Yararlandıkları Kaynaklar

Kaynak	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Yardım almıyorum	-	-	7	100	7	100
Uzman kişiler	5	100	-	-	5	100
Basılı kaynaklar	9	56,3	7	43,8	16	100
Online kaynaklar	8	33,3	16	66,7	24	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 7’ye göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 24’ü değerler eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için kullandıkları kaynaklara internet vasıtasıyla erişmektedir. Kullanılan kaynağa internet yoluyla erişen sınıf öğretmenlerinin %66,7’si kamu kurumlarında, %33,3’ü özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 16’sı değerler eğitimi sürecinde basılı kaynaklardan faydalanmaktadır. Basılı kaynaklardan faydalanan sınıf öğretmenlerinin %56,3’ü özel öğretim kurumlarında, %43,8’i kamu kurumlarında görev almaktadır. Değerler eğitimi sürecinde uzman kişilerden yardım alan 5 sınıf öğretmenin tamamı özel öğretim kurumlarında görev almaktadır. Yardım almayan 7 sınıf öğretmeni ise kamu kurumlarında görev yapmaktadır.

Değerler Eğitiminde Uygulanan Değerlendirme Yöntemleri

Tablo 8
Sınıf Öğretmenlerinin Uyguladıkları Değerlendirme Yöntemi

Değerlendirme yöntemi	Özel		Kamu		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Değerlendirmiyor	-	-	1	100	1	100
Soru cevap yöntemi	4	57,1	3	42,9	7	100
Değerlendirme formu	4	66,7	2	33,3	6	100
Gözlem	14	36,8	24	63,2	38	100
Toplam	22	42,3	30	57,7	52	100

Tablo 8'e göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 38'i değerler eğitimi sürecinde öğrencilerinin davranışlarındaki değişikliği gözlemleyerek değerlendirmektedir. Gözlem yapan sınıf öğretmenlerinin %63'ü kamu kurumlarında, %37'si özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Soru cevap yöntemi kullanan 7 sınıf öğretmenin %57'si özel öğretim kurumlarında, %43'ü kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Değerlendirme formu kullanarak öğrencilerini değerlendiren 6 sınıf öğretmenin %67'si özel öğretim kurumlarında, %33'ü kamu kurumlarında görev yapmaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Önemsedikleri Değerler

Tablo 9
Kurumlara Göre Sınıf Öğretmenlerinin Önemsedikleri Değerler

	Özel	Kamu	Toplam		Özel	Kamu	Toplam
*Ahlak	14	11	25	*Sevgi	2	4	6
Vatanserverlik	2	18	20	Bağımsızlık	1	4	5
*Adalet	7	9	16	*Eşitlik	4	-	4
*Dürüstlük	7	7	14	*Demokrasi	2	1	3
*İnsan onuruna ve haklarına saygı	7	7	14	*Yardımlaşma	2	1	3
*Hoşgörü	8	5	13	*Bilimsellik	1	-	1
Dil	3	9	12	*Düşünce ve inanç özgürlüğü	1	-	1
Bayrak	3	7	10	Misafirperverlik	-	1	1
Din	2	5	7	Ulusal marş	-	1	1

Tablo 10
Sınıf Öğretmenlerinin Seçtikleri Değer Kategorileri

	Evrensel Değer	Ulusal Değer	Toplam
Özel	55	11	22
Kamu	44	46	30
Toplam	99	57	52

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin önemsedikleri değerleri belirlemek için, katılım gösteren öğretmenlerden üç adet değer seçmeleri istenmiştir. Tablo 9 ve tablo 10'da yer alan frekanslar sınıf öğretmenlerinin kurumlara göre seçtikleri değerleri ortaya koymaktadır. Tablo 9'da “*” ile işaretlenmiş değerler sınıf öğretmenlerinin seçtiği evrensel değerlerdir.

Tablo 9 ve 10 birlikte incelendiğinde özel öğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin evrensel değerlere yönelimli olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, kamu kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenleri evrensel ve ulusal değerleri eşit yönelim göstermektedir. Tablo 9'da yer alan çarpıcı verilerden biri, “vatanserverlik” değerini önemseyen 20 sınıf öğretmenin 18', kamu kurumlarında görev yapmaktadır. “Dürüstlük” ve “insan onuruna ve haklarına saygı” kamu kurumlarında ve özel öğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerince eşit derecede önemsenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerinin önemsedikleri değerleri ve kurumlara göre değerler eğitimine verdikleri önem hususunda görülen farklılıkları saptamak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmaya katılan 52 sınıf öğretmenin tamamı değerler eğitiminin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Bu sonuç Gür ve arkadaşlarının (2015), Ergin ve Karataş'ın (2016) araştırmalarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan 9 sınıf öğretmeni değerler eğitiminin öğrencilerde akademik başarıyı artırdığı için gerekli olduğunu aktarmıştır. Öğretmenlerin bu düşünceleri, Cafoğlu ve Somuncuoğlu (2000) ile İşcan'ın (2007) gerçekleştirdiği araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir (akt., Aran ve Demirel, 2013).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2'si değerler eğitimini toplumumuzda artan suç oranının önüne geçmek için gerekli görmüştür. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, ceza infaz kurumunda bulunan kişi sayısı 2011 yılında 128 bin, 2012 yılında 137 bin, 2013 yılında 144 bin ve 2014 yılında 159 bindir. Ceza infaz kurumunda 31 Aralık 2015 tarihindeki kişi sayısı, 2014 yılının aynı tarihine göre %11,7 artarak 177 bin 262 oldu (www.tuik.gov.tr). Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilen veriler öğretmenlerin görüşlerini desteklemektedir.

Araştırmaya katılan 7 sınıf öğretmeni başka toplumlara benzememek ve ulusal değerlerimizi kaybetmemek için, 7 sınıf öğretmeni toplumumuzda her bireyin değerlerini önemsemesi için, 9 sınıf öğretmeni daha yaşanılabilir ve huzurlu bir toplum için, 5 sınıf öğretmeni de gelecek neslin geçmişi ile bağ kurması için değerler eğitimi gerekli görmüşlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri değerler eğitimi açısından düşünüldüğünde en çok saygısızlık (n=13), hoşgörü eksikliği (n=12), dürüst olmama (n=9) ve ahlaki sorunlar (n=7) gibi problem davranışlarla karşılaşmıştır. Araştırmaya katılan 2 sınıf öğretmeni okulda kazandırılmaya çalışılan değerlerin aile tarafından desteklenmediğini aktarmıştır. Bu araştırmanın değerler eğitiminde karşılaşılan sorunlar kapsamında yer alan veriler Kurtulmuş, Tösten ve Gündaş (2014), Gür ve arkadaşları (2015) ve Memişoğlu'nun (2017) çalışmalarıyla örtüşmemektedir.

Bir amaca ulaşıp ulaşılmadığının en önemli göstergesi davranışta meydana gelen değişimdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %73'ü (n=38) değerlerin eğitimi sonucu öğrencilerde meydana gelen değişimi gözlemleyerek değerlendirme aşamasını gerçekleştirmektedir. Aran ve Demirel'in (2013) 102 dördüncü ve beşinci sınıf öğretmeni ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Değerlendirme sürecini gözlem yaparak gerçekleştiren sınıf öğretmenlerinin %63,2'si kamu kurumlarında, %36,8'i özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden önem verdikleri üç değer seçmeleri istenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin seçtiği değerler evrensel değer kategorisinde yoğunlaşmıştır. Araştırmanın sonucunda Aktepe ve Yel'in (2009) ilköğretim öğretmenleriyle, Uygun, Diktaş ve Avaroğlularının (2013) sosyal bilgiler öğretmeni adaylarıyla, Memiş ve Gedik'in (2010) sınıf öğretmenleriyle, Kolaç ve Karadağ'ın (2012) Türkçe öğretmeni adaylarıyla, Oğuz'un (2012) öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının evrenselcilik değerini ve evrensel değerleri önemseydiği sonucu ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenleri %63,4 oranında evrensel değerlere önem vermektedir. Özel eğitim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenleri %83,3 evrensel değerler, %16,6 ulusal değerleri tercih etmişlerdir. İlgili alanyazın tarandığında araştırmanın bu kısım sonucuyla Yazar'ın (2012) öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırmanın sonucu çelişmektedir. İlgili çalışmada öğretmen adaylarının en önemseydiği değer grubu manevi değerler olmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 7'si değerler eğitimi kapsamında herhangi bir kaynaktan yararlanmamaktadır ve bu öğretmenlerin tamamı kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %46'sı internet üzerinden eriştikleri kaynaklarla değerler eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmektedir. Bu sonuç, Gür ve arkadaşlarının (2015) gerçekleştirdiği çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Değerlerin kazandırılmasında önemli bir konu da okul çapında yapılan etkinliklerdir. Sınıflara özgü yapılan değerler eğitiminin menzilini genişletip okul çapında çalışmalar düzenlemek, çocukların soyut olan değerleri daha iyi kavrayıp benimsemesini sağlamaktadır. Araştırmaya katılan 52 sınıf öğretmenin 18'i okul olarak değerler eğitimi kapsamında bir çalışma yürütmemektedir. Herhangi bir çalışmanın yürütülmediği okullarda görev yapan 18 sınıf öğretmenin %94,4'ü (n=17) kamu kurumlarında görev almaktadır. Diğer taraftan değerler eğitimi kapsamında okul çapında her ay bir değer etkinliği ve pano çalışması yapan okullarda görev yapmakta olan 9 sınıf öğretmenin tamamı özel eğitim kurumlarında görev yapmaktadır. Ayrıca okulunda değerler eğitimine tahsis edilmiş özel bir sınıf ve uzman öğretmenlerin yer aldığı 6 sınıf öğretmenin tamamı özel eğitim kurumlarında görev yapmaktadır.

Okullarında değerler eğitimi komisyonunun var olma durumuna 23 sınıf öğretmeni "hayır" cevabı vermiştir. Görev yaptığı okulda değerler eğitimi komisyonu olmayan 23 sınıf öğretmenin %91,3'ü kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Okulunda değerler eğitimi komisyonu mevcut olan sınıf öğretmenlerinin %69'u özel eğitim kurumlarında görev yapmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, özel eğitim kurumlarının kamu kurumlarına göre değerler eğitimini daha önemseydiği sonucuna ulaşılmaktadır. Değerler eğitimi sürecince okul çapında bir komisyonun varlığı değerler eğitimi sürecini etkili kılmamanın ilk adımıdır. Düzenli olarak toplantılarını yapıldığı, etkinliklerin sayısı, süresi ve türünün kararlaştırıldığı, güncel konulara göre

değerler eğitiminin güncellendiği bir komisyonun varlığı değerler eğitimi sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Değerler eğitiminin özel öğretim kurumlarında daha önemsendiğini destekleyen bir veri de sınıf öğretmenlerinin yıllık plana sahip olma durumudur. Yıllık plana sahip olmayan 25 sınıf öğretmenin %88'i kamu kurumlarında görev yapmaktadır. Yıllık plana sahip olan 27 sınıf öğretmenin %70,4'i özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Komisyonun olmaması yıllık planın da olmamasını etkilemektedir. Çünkü komisyonda alınan kararlar doğrultusunda hedefler belirlenir ve bu hedeflere uygun bir plan hazırlanır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ayırdıkları ders süresi bağlı buldukları kurumun değerler eğitimine verdikleri önemin yanında sınıf öğretmenin de değerler eğitimi önemseme durumunu ortaya koymaktadır. Değerler eğitimine yer vermeyen 28 sınıf öğretmenin %93'ü (n=26) kamu kurumlarında, %7'si (n=2) özel öğretim kurumlarında görev almaktadır. Bunun dışında değerler eğitimine ayda 16 ders ayıran 6 sınıf öğretmenin tamamı özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Bu 6 öğretmenin görev yaptığı özel öğretim kurumlarında alanında uzman öğretmenler yer almakta ve değerler eğitimi dersini uzman öğretmenler yürütmektedir. Araştırmanın bu kısım verileri özel öğretim kurumlarında değerlerin eğitime verilen önemin devlet okullarından fazla olduğunu gözler önüne sermektedir.

Ülkemizde 2015-2016 eğitim yılında örgün eğitime devam eden 17 milyon 588 bin 958 öğrenci yer almaktadır. Bu öğrencilerin 14 milyon 540 bin 399'u devlet okullarında, 1 milyon 174 bin 409'u özel öğretim kurumlarında öğrenim görmektedir (www.meb.gov.tr). Bu verilerden hareketle devlet okullarında yer alan öğrenci sayısı özel öğretim kurumlarının 13 katıdır. Daha çok öğrencinin yer aldığı devlet okullarında değerler eğitimine daha fazla önem verilmelidir. Yapılan bu araştırmanın sonuçları bu önemin verilmediğinin en belirgin kanıtlarıdır. Okulların değerler eğitimi komisyonuna sahip olması, öğretmenlerin değerler eğitimi yıllık planına sahip olması, değerler eğitimine ayrılan ders süresi ve okul çapında yürütülen değerler eğitimi etkinlikleri değerler eğitimine verilen önemin göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu göstergelere uygun hareket edilmesi değerler eğitimi sürecini etkili kılabilir.

Öneriler

Farklı illerde kamu kurumlarında ve özel öğretim kurumlarında görev yapan 52 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, değerler eğitimine yönelik olumlu sonuçlar olduğu kadar olumsuz sonuçlar da mevcuttur. Bu olumsuz sonuçları ortadan kaldırmak için araştırma sonuçlarına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir: (i) Literatürde farklı kurumları değerler eğitimi açısından irdeleyen bir

çalışmaya rastlanmamıştır. Benzer çalışmalar farklı illerde ve kurumlarda yapılabilir. (ii) Okul yöneticileri ve öğretmenlere hizmet içi eğitim kursları verilmelidir. (iii) Milli Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle okul tarafından aileleri bilinçlendirici seminerler verilmelidir. (iv) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin ulaşması için bir değerler eğitimi kaynak havuzu oluşturulmalıdır. (v) Öğretmenlere değerlerin eğitimi konusunda öğretmen kılavuz kitapları dağıtılmalıdır. (vi) Üniversitelerde zorunlu ders olarak değerler eğitimi öğretimi dersi yer almalıdır.

Kaynakça/References

- Akbay, O. H. (2012). Japonya'da ahlak ve değerler eğitimi. *Değerler ve eğitimi – II. sempozyum bildirileri kitabı* içinde (s. 643–652). İstanbul.
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607–622.
- Aladağ, S. ve Kuzgun, M. P. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 163–193.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zeka kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53–57.
- Altunışık, İ. ve Peker, H. S. (2012). Eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisi. *Sosyoteknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 1–12.
- Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Coşkun, R. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aran, Ö. C. ve Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 151–168.
- Arpacı, M. (2012). Velilerin din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrencilere kazandırılmasını istediği değerler (Diyarbakır örneği). *Değerler ve Eğitimi – II Sempozyum Bildirileri Kitabı* içinde (s. 567–584). İstanbul.
- Arslan, H., Satici, A. ve Kuru, M. (2006). Devlet ve özel ilköğretim okullarının etkililiğinin araştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 31(142), 15–25.
- Ateş, F. (2013). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma (Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Aydemir, M. A. ve Akın, M. H. (2012). Mizah ve değerler: Mizahın değerler eğitimi potansiyeli / imkanı. *Değerler ve eğitimi - II sempozyum bildirileri kitabı* içinde (s. 207–220). İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. B., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cebeci, S. (2012). Toplum ve devlet yapısında değerler eğitiminin rolü. *Değerler ve Eğitimi – II Sempozyum Bildirileri Kitabı* içinde (s. 619-628). İstanbul.
- Çokgezen, M. ve Terzi, N. (2008). Türkiye’de devletin eğitime müdahalesinin yeterli gerekçesi var mı? *Liberal Düşünce*, 13(49), 1–18.
- Dılmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69–91.

- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, E. ve Karataş, S. (2016). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Bir durum çalışması. *Journal of Educational Science*, 2(2), 33–45.
- Genç, M. F. (2014, Haziran). Öğretmenler gözüyle ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde değerler eğitimi. *Uluslararası Sempozyum İnsani Değerlerin Yeniden İnşası II* içinde (s. 521–542). Erzurum.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar* (4. basım). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gür, Ç., Koçak, N., Şirin, N., Şafak, M. ve Demirel, A. (2015). İlköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi: Ankara örneği. *Asya Öğretim Dergisi*, 3(1), 78–91.
- Hökelekli, H. (2013a). *Psikoloji, din ve eğitim yönüyle insani değerler*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Hökelekli, H. (2013b). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- İlgar, L. (2014). Özel okul ve devlet okulunda görev yapmış sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 259–285.
- İşcan, C. D. (2007). İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği (Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Kuşdil, M. E. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45) 59–76.
- Kızılcık, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kolaç, E. ve Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları. *İlköğretim Online*, 11(3), 762–777.
- Kurtulmuş, M., Tösten, R. ve Gündaş, A. (2014). İlköğretim 1. Kademe öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 281–305.
- Lalek, M. (2007). *Resmi ve özel ilköğretim okullarında örgütsel değerler (Sakarya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Memiş, A. ve Gedik, E. G. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123–145.
- Memişoğlu, H. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerler eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 58, 47–63. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7038>
- Oğuz, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Değerler Eğitimi Sempozyumu Ek Özel Sayısı*, 12, 1309–1325.
- Özgan, H., Yiğit, C., Aydın, Z. ve Küllük, M. C. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin algılarının incelenmesi ve karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 617–635.
- Poyraz, H. (2011). Değerler nasıl oluşur? *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 61–71.
- Poyraz, H. (2012). Bir değer olarak inanç. *Değerler ve eğitimi – II sempozyum bildirileri kitabı* içinde (s. 161–166). İstanbul.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2017). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (5. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tarhan, N. (2014). Değerler psikolojisi. *Uluslararası Sempozyum İnsani Değerlerin Yeniden İnşası II* içinde (s. 185–217). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Taşdan, M. ve Tiryaki, E. (2008). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 54–70.
- Taymur, Z. A. (2015). İlkokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma Batman il örneği (Yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Topçu, İ. (2010). Devlet ve özel ilköğretim okullarında yöneticilerin öğretimin denetimi görevlerini yerine getirme biçimleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 31–39.
- Tosun, C. (2012). Okul gelişimi, okul kültürü, değerler eğitimi ve dini değerler. *Değerler ve Eğitimi – II Sempozyum Bildirileri Kitabı* içinde (s. 881–888). İstanbul.
- Tunalı, İ. (2002). *Sanat ontolojisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Turan, E. Z. (2012). Moral (ahlak) derslerinin bir unsuru olarak değerler eğitimi uygulamaları: Belçika örneği. *Değerler ve Eğitimi – II Sempozyum Bildirileri Kitabı* içinde (s. 653–673). İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *Ceza infaz kurumu istatistikleri*. <http://tuik.gov.tr> adresinden 18.12.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Ulaş, H., Aydın, S. M., Kurtlu, Y. ve Tedik, G. (2014). Öğretmen görüşleri temelinde değerler eğitimine yönelik bir değerlendirme. *Uluslararası Sempozyum İnsani Değerlerin Yeniden İnşası II*, Haziran 2014, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). *Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uygun, K., Diktaş, A. ve Avaroğulları, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının evrensel değerlere ilişkin görüşleri. *II. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu* içinde (s. 209–228). Aksaray.
- Uysal, F. (2008). *Karakter eğitimi programlarının değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Yazar, T. (2012). Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 61–68.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207–223.